

ρον τὸ θεραπευτικὸν ἐκεῖνο μέσον, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἤρχει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δύο ἀθώων πτερωτῶν θυμάτων νὰ προσθέσῃ ταχέως καὶ τρίτην— τὴν τοῦ κορασίου, καὶ ἐνῶ συνεβούλευον τὸν πατέρα ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ θερμὸν αἷμα διὰ ψυχροῦ ὕδατος τῆς πηγῆς, ἐκεῖνος μοι εἶπεν ἀφελέστατα :

— Νὰ 'δοῦμεῖώς τὸ βράδυ· σάν δὲν τὼλαφρύνῃ θὰ κάνω καὶ τοῦ γέρο Σταμάτη τὸ γιαιτρικόν.

— Τί ;

— Δυὸ μπακακία, (βατραχάκια) τοὺς ἀνοίγεις, λείει, τὴν κοιλιὰ, τὰ πασπατίζεις μὲ ζάχαρι καὶ τοῦ τὰ βάνεις 'ς τὸ κεφάλι, ἓνα 'μπρὸς, ἓνα 'πίσω.

* *

Τοιαύτη ἡ ἐμπειρικὴ ἰατρικὴ, ἀλλὰ μὴ νομίσητε ὅτι καὶ τακτικὴν θεραπείαν ἀκολουθοῦντες δύνανται νὰ ὠφεληθῶσι. Συνεβούλευσα νέον τινὰ χωρικὸν πάσχοντα ἐκ θερμῆς νὰ πάρῃ κινίνην. Ὁ χωρικὸς ἀληθῶς ἔστειλεν εἰς Ξηροχώριον καὶ ἠγόρασεν, ἔφερε δ' εἰς ἐμὲ ἓνα τὸ διαιρέτω εἰς δόσεις. Ἀπορῶν ἠνοιξά χαρτίον περιέχον τὸ ὀλιγώτερον δύο δράμια.

— Τί τὸ ἤθελες τόσον ; ἠρώτησα.

— Ἄμ, τριάντα λεπτῶν μου 'πῆραν, πολὺ εἶνε ;

— Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπῆραν ;

— Ἀπὸ τὸν Ἀναστάση τὸν μπακαλίη· αὐτὸς δίνει πλεῖστον ἀπ' ὅλους.

Καὶ ἐπλησίασα ὀλίγον ἐκ τοῦ φαρμάκου εἰς τὸ στόμα καὶ ἤσθάνθην γεῦσιν ἀγνοτάτης μαγνησίας !

Ἄν ὅμως πταίουσιν οἱ χωρικοὶ οἱ ἀγοράζοντες παρὰ τοῦ παντοπώλου τὴν δῆθεν κινίνην ὡς εὐθηνότεραν, πταίει ὅμως δεκαπλασίως ἡ ἀρχὴ ἢ ἐπιτρέπουσα τὴν πώλησιν αὐτῆς μετὰ τῶν ἐλαιῶν καὶ τοῦ ῥητινίου.

— Ποία ἀρχή ; θὰ μ' ἐρωτήσητε.

— Ἐχετε δίκαιον . . .

19 Αὐγούστου 1882.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Η ΑΙΡΕΣΙΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ

τῶν Μορμόνων.

Μελετήσωμεν τὸ ζοφερὸν μὲν ἀλλ' οὐσιῶδες τοῦτο θέμα, διότι ἐὰν δυνηθῇ τις νὰ διαφωτίσῃ αὐτὸ, κατέχει τὴν κλειδα τοῦ αἰνίγματος, θὰ ἐννοήσῃ τὸν Μορμονισμόν.

Πρὸς ἀπλοποίησιν τοῦ ζητήματος, ἀφίνω κατὰ μέρος πρὸς στιγμὴν τὴν ἐπιρροὴν ἣν ὁ πρὸ διατίας ἀνοιχθεὶς σιδηρόδρομος θέλει ἐξασκήσει καὶ ἐξασκεῖ ἤδη ἐπὶ τῆς κοινότητος ταύτης. Ἐπίσης δὲν θέλω ἐνασχοληθῆ περὶ τῆς μᾶλλον προσφάτου ἀνακαλύψεως τῶν μεταλλωρυχείων ἀργύρου ἐπὶ τῶν ὄρεων τοῦ Wahsatch καὶ περὶ τῆς μεγάλης συρροῆς τῶν ζητητῶν τῶν πολυτίμων μετάλλων, ἧτις ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τῆς ἀνακα-

λύψεως ταύτης ἀποτέλεσμα. Περὶ τοῦτου θέλω διηλαθεῖ ἐν οἰκείῳ τόπῳ. Ἐξετάσωμεν πρῶτον τὴν Μορμονικὴν κοινωνίαν, οἷα αὕτη ὑπῆρχεν ἔτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1869.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Brigham Young ἦν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Δύναται δέ τις νὰ εἴπῃ ἄνευ ὑπερβολῆς, ὅτι ἐν ὄμαλοις καιροῖς ὁ προφήτης τυγχάνει ὁ ἀπόλυτος κύριος τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων τῶν πιστῶν. Ἡ κοινωνία αὕτη δὲν δέχεται εἰμὴ πιστοῦς. Ὅστις ἀποστατεῖ κατὰ τῆς πίστεως, τίθεται ἐκτὸς τοῦ νόμου. Ἡ περιουσία αὐτοῦ δεσμεύεται, αὐτὸς δὲ ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ, καὶ ἐπειδὴ ἡ φυγὴ εἶνε ἀνέφικτος, ἀναγκάζεται νὰ ἔλθῃ εἰς συναίσθησιν, νὰ μεταμεληθῇ, νὰ ἀρχίσῃ νέον βίον, μὲ τὴν διαφοράν ὅμως ὅτι ὀφείλει νὰ ἀρχίσῃ τὴν νέαν ζωὴν ἄνευ τοῦ κτήματός του, ἄνευ τῶν ἐργαλείων του, ἄνευ τῶν κτηνῶν του, ἄτινα μένουσι δεδημευμένα. Ὡς πρὸς τοὺς δραστηρίους ὅμως καὶ ἐπικινδύνους ἀλλοθρήσκους τὸ πρᾶγμα ἔχει ἄλλως· οὗτοι ἀφανίζονται. Πολλάκις εὗρον τὰ πτώματά των. Οἱ ὀλίγοι ἐκ τῶν ἀλλοθρήσκων, οἵτινες διαμένουσιν ἐνταῦθα, εἰσὶ μόνον ἀνεκτοὶ, ἀλλ' ἡ ὑπαρξὶς αὐτῶν εἶνε ἥκιστα ἐπίζηλος. Οὐαὶ ἐκεῖνω, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ ἐρωτευθῇ νέαν Μορμόναν ! Τοῦ συντριβοῦσι τὰ κόκκαλα. Τοῦτο πάρετηρήθη πλειστάκις. Προσθέσατε εἰς ταῦτα τὴν ὑπάρχουσαν δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ πλησιάσῃ τις τὸ μέρος ἐκεῖνο, τὴν ἀδυναμίαν, εἰς ἣν εὕρισκεται τοῦ νὰ τὸ ἐγκαταλείψῃ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ προφήτου, καὶ ὁμολογήσατε ὅτι ἡ ἀπομόνωσις εἶνε πλήρης.

Εἶπον ὅτι ὁ προφήτης εἶνε κύριος τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων· τοῦτο δεόν νὰ ληθῇ κατὰ γράμμα. Ὡς πρὸς τὰς ψυχὰς διατίθησι κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς θελήσεις καὶ συνειδήσεις τῶν πιστῶν καθὼς καὶ τὰς ἰδέας, εἰς ἃς ἔδωκε διεύθυνσιν τινα, καὶ τὰς ὁποίας ἐπίσταται νὰ διατηρῇ ἐν τῇ διεύθυνσει ταύτῃ. Ἄλλως τε τίς ὁ σκεπτόμενος ἐν Utah ; Πιστεύουσιν, ἐργάζονται καὶ ἀπολαβύουσιν, ἀλλὰ δὲν σκέπτονται.

Τὴν Κυριακὴν προσευχῇ, καθ' ὅλην δὲ τὴν ἐβδομάδα τὸ κτήμα ἢ τὸ ἐργαστήριον, τὸ θέατρον ἢ τὸ χαρέμιον καθ' ἐκάστην ἐσπέραν, τοῦτο ἀρκεῖ. Δὲν ὑπολείπεται καιρὸς διὰ τὴν σκέψιν. Τὰ πάντα γίνονται διὰ τῆς ἐμπνεύσεως. Ὁ Θεὸς εἶνε ὁ ἐμπνέων, ὁ δὲ ἐμπνεόμενος εἶνε ὁ προφήτης. Εἰς πᾶν εἶδος ὑποθέσεων, ἀμηχανίας, ἀμφιβολιῶν, ἀπευθύνονται εἰς αὐτόν. Ἐνίοτε φυλάττει τὴν σιωπὴν, διότι τότε στερεῖται ἐμπνεύσεως, ἀλλ' ἐὰν λαλήσῃ, εἰσὶ πεπεισμένοι ὅτι ἤκουσαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὁ προφήτης δὲν θεωρεῖται ὡς ὁ ἐνσαρκωμένος Θεὸς, ἀλλ' εἶνε ἐντελῶς ὡς εἴ ἦτο τοιοῦτος. Ὡς ἐκ τούτου λέγω ὅτι διατίθησι τὰς ψυχὰς κατὰ βούλησιν.

Ἦδη ὡς πρὸς τὰ σώματα ! Εἰς τὰς χεῖρας ρας αὐτοῦ συγκεντροῖ τὰ νήματα ὅλων τῶν ὑπο-

θέσεων και όλων τῶν ὑλικῶν συμφερόντων. Νέμεται τὸ ἔδαφος, καὶ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶνε ἡ χώρα τοῦ Utah, μεγάλη, νομίζω, ὡς τὸ ἤμισυ τῆς Γαλλίας. Νέμεται τὰς φυσικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις διακοσίων χιλιάδων ἀτόμων. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Φαραῶν, ὁ κόσμος δὲν εἶδε τοιοῦτον μονοπώλιον! Οὕτω θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν πλουσιωτέρων προσώπων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ὑπολογίζεται κάτοχος περιουσίας ἄνω τῶν δώδεκα ἑκατομμυρίων, δεσπόζει τῶν ἀγορῶν, κανονίζει τὰς τιμὰς τῶν τροφίμων, χαράττει ὁδοὺς καὶ λαμβάνει μέγιστα διόδια. Ἀποῦ δὲ δημιουργήσῃ αὐτὰς, ἐπεμβαίνει εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ βίου. Τὰ νέμεται ἅπαντα. Δυνάμει τῆς ἐνάπλου αὐτοῦ δυνάμεως, τῶν ἐντελῶς συγκεροτημένων καὶ ἐξησηχημένων πολιτοφυλάκων του, διὰ τοῦ τηλεγράφου, ὃν κατεσκεύασε καὶ ὅστις συνδέει τὰ διάφορα καταστήματα τοῦ Utah, ἄτινα πλὴν τοῦ τῆς Κυρρῆνης ἀνήκουσιν ἅπαντα εἰς τοὺς Μορμόνους; κάμνει ὥστε οἱ μὲν ἰδιοί του νὰ τὸν ὑπακούωσιν, εἰς δὲ τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἧτις εἰσέτι εἶνε ἀσθενεστάτη, νὰ γίνεται φοβερὸς, νὰ φοβῆται δὲ αὐτοῦ ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις τῆς Βασιλευσίου. Περιπλέον ἔχει τὸ ἄπειρον πλεονέκτημα ὅτι εἶνε γεωγραφικῶς ἀπόροιστος.

Τελευταῖον συνοπτικὴ δικαιοσύνη, ἐν μέρει μυστικὴ, οἰονεὶ θρησκευτικὸν γόητρον περιβεβλημένη, συνεπλήρου, πρὸ τῆς ἐν τῇ Salt-lake-city ἐγκαθηδρῦσεως τακτικῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, τὴν ἀνήκουστον τοῦ ἀνθρώπου τούτου δύναμιν. Εἶνε λοιπὸν ὑπερβολὴ νὰ εἰπώμεν ὅτι διατίθησι τὰ σώματα; Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔποψιν ἡ ἰδέα αὕτη δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ.

Ὁ προφήτης οὐδέποτε ἔσχε τὴν φήμην ἁγίου, ἐν τῇ συνήθει τῆς λέξεως ἐννοία, ἀλλ' οὐδεὶς ἐκ τῶν φίλων ἢ ἐμπιστῶν αὐτοῦ ἠδυνήθη νὰ προῖδη ὅτι ὑπὸ τὸ πρόσχημα διαταγῶν ἐκπορευομένων ἐκ τοῦ Θεοῦ ἤθελε τολμήσει νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς Μορμόνους τὰ δόγματα καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς πολυγαμίας.

Νύκτα τινὰ (τῷ 1852) ἔλαβεν ἀποκάλυψιν, ἧτις παρὰ τὸ μέγα αὐτοῦ γόητρον, ἐτάραξεν ἐπὶ τινα χρόνον τὰς συνειδήσεις τῶν πειθηνίων δημοθησίων του. Ὁ Θεὸς, ἔλεγε, τῷ ἐνέπνευσε τὴν ἐπάνοδον εἰς τὸν πατριαρχικὸν βίον, εἰς τὸ πολυγαπλοῦν τῶν γυναικῶν. Ὅπως καταβάλλῃ τὴν ἐγεθεῖσαν ἀντίστασιν, συνήθροισε πληρεξουσίου, ἀντιπροσωπεύοντας τὰ διάφορα διαμερίσματα τοῦ Utah, περὶ τὰς δύο χιλιάδας πρεσβυτέρους καὶ παρέστησεν ἀποκάλυψιν, ἣν ὁ Ἰωνᾶς Σμιτ εἶχε δῆθεν ἐν ἔτος πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀποκάλυψις περὶ τοῦ οὐρανοῦ γάμου» ὁ ἱστορικὸς Γεώργιος Σμιτ ἐδημοσίευσεν τὸ περιεργον τοῦτο ἔγγραφο ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «Ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήματα». Ἡ χήρα καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰωνᾶ ὑποστηρίζουσιν ὅτι τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶνε ἀπόκρυφον. Ἐφρόντισαν δὲ

νὰ συντάξωσιν αὐτὸ κατὰ τὸ ὕψος τῆς παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Ἰεχωβά δὲν ἠκολούθησεν τὴν πορείαν τοῦ χρόνου. Ἔχει ἀκόμη τὴν γλῶσσαν, ἣν ἐλάλησεν πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ἀλλ' ὅτι λέγει εἶνε νέον. Ἰδοὺ βραχεῖα ἀνάλυσις τῶν οὐσιωδῶν αὐτοῦ μερῶν. Ἐὰν ἀνὴρ τις νυμφευθῇ γυναῖκα ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου, αὐτός τε καὶ ἐκείνη, καθιστάμενοι ἄγγελοι ἐν τῷ παραδείσῳ, ἔσονται οἱ ὑπηρεταὶ τῶν μακαρίων καὶ θὰ μείνωσιν ἄγαμοι ἐν τῇ αἰωνιότητι. Ὅσοι ὁμως νυμφεύονται συμφώνως πρὸς τὸν νόμον γενήσονται Θεοί! Ὁ Ἰωνᾶς Σμιτ κηρύττει ὅτι κατὰ γὰρ ἐξ Ἀβραάμ. Ὁ Θεὸς διέταξε τὸν Ἀβραάμ, ἡ δὲ Σάρα τῷ ἔδωκε τὴν Ἄγαρ. Διατί; Διότι οὕτω διέτασεν ὁ νόμος. Ἡ Ἄγαρ ὑπῆρξεν ἡ πηγὴ πολλῶν ἀπογόνων. Ἠμάρτησε διὰ τοῦτο ὁ Ἀβραάμ; Οὐχί. Ὁ Ἀβραάμ εἶχε παλλακίδας, αἵτινες ἐτεκνοποιοῦν. Ὁ Δαβὶδ εἶχε σύζυγους καὶ παλλακίδας, καὶ ἔπραξε καλῶς, διότι αὐταὶ τῷ ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Νάθαν καὶ ἄλλων προφητῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν κλεῖδα, τὴν δύναμιν τοῦ νὰ χορηγήσωσι γυναῖκας. Ὁ Δαβὶδ δὲν ἠμάρτησεν εἰμὴ νυμφευθεὶς τὴν σύζυγον τοῦ Οὐρία. Ὁ Σολομὸν καὶ ὁ Μωϋσῆς εἶχον ἐπίσης πολλὰς γυναῖκας. Ἡ γυνὴ, ἧς ὁ σύζυγος ἔπραξε μοιχείαν, δύναται νὰ λάβῃ ἄλλον ἄνδρα, ἀρεστὴ νὰ εἶνε ἐνάξιος. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσεται ἐν ἐκάστη περιπτώσει νὰ δώσῃ ὀδηγίαν εἰς τὸν προφήτην Ἰωνᾶν, ὅστις τότε δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ εὐλογήσῃ τὸν γάμον. Ἐὰν ὁ Ἰωνᾶς μείνῃ πιστὸς εἰς τὸν νόμον, ὁ Θεὸς θὰ δώσῃ αὐτῷ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οἰκίαν, ἀγροὺς, γυναῖκας, τέκνα καὶ στεφάνους καθ' ὅλην τὴν αἰωνιότητα. Ὁ νυμφευθεὶς κόρην ἱερῆς, δύναται, ἐὰν ἐπιθυμῇ, νὰ νυμφευθῇ ἄλλην, ἀρεστὴ ἢ πρώτη νὰ συγκατανεύσῃ. Ἐὰν ἀγαπᾷ νὰ νυμφευθῇ δέκα, δύναται τοῦ νόμου τούτου, δύναται νὰ τὸ πράξῃ χωρὶς νὰ καταστῇ ἔνοχος μοιχείας. Ἐὰν μία τῶν γυναικῶν αὐτοῦ παραδοθῇ εἰς ἄλλον ἄνδρα, εἶνε μοιχαλὶς καὶ ὀφείλει νὰ ἐξολοθρευθῇ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, διότι αὕτη καὶ αἱ σύντροφοί της ἐδόθησαν εἰς τὸν ἱερέα πρὸς πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Διὰ τοῦ ἐγγράφου τούτου ὁ Brigham Young ἀπέσπεσε τὴν συγκατάθεσιν τῆς συνελεύσεως. Κατὰ συνέπειαν αὕτη ἠσπάσθη τὴν ἀρχὴν τῆς πολυγαμίας, ἧτις ἀνεκλήθη καθήκον καὶ προνόμιον ὅπερ ὅμως προνόμιον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ εἰμὴ δι' εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Ἐκ δὲ τῆς γενομένης εἰς τὸν Ἰωνᾶν Σμιτ ἀποκαλύψεως ἔπετα ὅτι ὁ Θεὸς δίδει ἢ ἀρνεῖται τὸ προνόμιον διὰ μέσου τοῦ προφήτου αὐτοῦ, οὗτος δὲ πρὶν ἢ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του, ἐξετάζει τὴν περίπτωσιν ἢ παραπέμπει αὐτὴν πρὸς ἐξέτασιν εἰς τοὺς ἐπισκόπους του. Περὶ τῆς διαγωγῆς κόρης ἢ νέου πρὸ τοῦ γάμου, καθὼς καὶ περὶ ἄλλων ζητημάτων τῆς αὐτῆς φύσεως ἀποφασίζει ὁ προφήτης ὡς ὑπέρτατος δικα-

σπής, ἐν ὀνόματι καὶ κατ' ἰδίαν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Θεὸς γνωστοποιεῖ εἰς αὐτὸν ἐν πάσῃ περιπτώσει τὴν θέλησίν του. Συνελόντι εἰπεῖν, πρὸς τὸ μονοπώλιον. Ὑπερ ὁ προφήτης ἐξασκεῖ ἐπὶ τῶν τροφίμων, ἐπὶ τῶν πραγματειῶν, ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, ἐπὶ τῶν βραχιόνων καὶ ἐπὶ τῶν ἰδρώτων τῶν ἀνθρώπων, ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναμιγνύεσθαι εἰς τὰς στενοτέρας τῆς οἰκογενεῖας σχέσεις. Ἡ ὕλική εὐημερία, ἡ οἰκιακὴ εἰρήνη, ἡ ὑπόληψις ἐκάστου, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰδιοτροπίας αὐτοῦ. Δὲν λέγω βεβαίως ὅτι ὁ προφήτης καταχρᾶται τὴν ἄπειρον ἐξουσίαν, ἣν ὁ νόμος τῷ χορηγεῖ, νόμος ὃν ἔθηκεν αὐτὸς οὗτος.

Τὸ μνησθὲν ἐν τούτοις σύστημα εἶνε τερατώδης καὶ ἀπαράδειγμάτιστον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ὅσω τις προάγεται εἰς τοὺς βαθμοὺς τῆς ἰεραρχίας, τοσούτω ἐπιβάλλεται αὐτῷ τὸ καθήκον νὰ ποιῆται χρῆσιν τοῦ προνοητοῦ τῆς πολλαπλότητος τῶν γυναικῶν. Ὁ Brigham Young εἶχε δέκα ἑξ̄ γυναῖκας, ἡ ὑπολογιζομένων ἐν αὐταῖς ἐτέρων δέκα ἑξ̄, αἵτινες ὀνομάζονται ἐσφραγισμέναι (sealed). Τινὲς ἐξ̄ αὐτῶν τῶν τελευταίων ἔζων μετ' αὐτοῦ συζυγικῶς, ἄλλαι ἦσαν χῆραι ἢ γεροντοκόραι αἵτινες τοιοιτοτρόπως ἠλπίζον ὅτι ἐν τῇ αἰωνιότητι θὰ ἀποβῶσιν αἱ πραγματικαὶ σύζυγοι τοῦ προφήτου. Ὁ ἱστορικὸς Γεώργιος Σμιτ̄ ἔχει πέντε γυναῖκας. Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι εὐχαριστοῦνται μὲ τέσσαρας. Οὐδεὶς ἔχει ὀλιγωτέρως τῶν τριῶν.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν δύναται τις νὰ νυμφευθῇ πλείους γυναῖκας τῶν ὧσαν δύναται νὰ διαθρέψῃ. Πράγματι ὅμως συχνότατα αὐταὶ αἱ γυναῖκες συντηροῦσι τὸν σύζυγον διὰ τοῦ προϊόντος τῆς ἐργασίας των. Τοῦθ' ὕπερ συμβαίνει πρὸ πάντων παρὰ τοῖς πτωχοῖς. Ἐὰν ἀνὴρ τις ἔχῃ δύο γυναῖκας, ἐκάστη αὐτῶν κατέχει χωριστὸν θάλαμον ἰσπανίως ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον αἱ ἀγροτικαὶ οἰκίαι ἔχουσι συνήθως δύο διαχωρίσματα. Αἱ γυναῖκες ἐξασκοῦσι τὴν τέχνην των, ἐπαρκοῦσιν αἱ ἴδιαι εἰς τὰς ἀνάγκας των, καὶ ὅπως ἐλκύουσιν τὸν σύζυγον, θυσιάζουσι τὰς μικρὰς των οἰκονομίας προπαρασκευάζουσαι αὐτῷ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μέτριόν τι δεῖπνον. Αἱ ἐνεστῶσαι γυναῖκες τοῦ προφήτου, οὐχὶ αἱ ἐσφραγισμέναι κατέχουσιν ἐν τῇ κυψέλῃ (bee hive), ὡς ὀνομάζεται ἡ οἰκία αὐτοῦ, χωριστὰ δωμάτια.

Ὅλαι αὐταὶ θεωροῦνται κερδαίνουσαι τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ τῆς ἐργασίας, δειπνῶσι ἐν τῇ αὐτῇ τραπέζῃ καὶ διατελοῦσιν ἐν πᾶσιν ὑπὸ σύστημα δικαιοσύνης καὶ ἐλέγχου αὐστηρῶς γραφειοκρατικόν.

Ἐξετάσωμεν νῦν ποία ἡ ἔννοια τῆς λέξεως (Sealing) σφραγίζειν, τί σημαίνει γυνὴ ἐσφραγισμένη. Δὲν ἔσχον οὔτε τὸν καιρὸν οὔτε τὴν εὐκαιρίαν, ἀλλ' οὔτε κἂν τὸ ὁμολογῶ, τὴν ἐπιθυμίαν νὰ πραγματευθῶ περὶ μορμονικῆς θεολογίας, ἢ νὰ ἐξελέγξω τὰς συγκεχυμένας πληροφορίας,

τὰς ἀντιφατικὰς καὶ πολλάκις ὑπερβολικὰς, αἵτινες ἐμπεριέχονται ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅσας περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐγραψαν. Φαίνεται ὅτι γυνὴ τις δύναται νὰ εἶνε ἐσφραγισμένη πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς διὰ τὴν παρούσαν καὶ διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Μία γυνὴ δύναται ὡσαύτως νὰ λάβῃ ὡς σύζυγον ἄνθρωπον ἀποβιώσαντα. Λέγεται μάλιστα ὅτι ἐπιτρέπεται (ἀγνωθῶ ὅμως ἐὰν τὸ τοιοῦτον παρετηρήθη), ἓνα γυνὴ τις σφραγισθῇ μετὰ δύο συζύγων ζώντων, μετὰ τοῦ ἑνὸς μὲν δι' αὐτὴν τὴν ζωὴν, μετὰ δὲ τοῦ ἐτέρου διὰ τὸν παράδεισον, πάντοτε τῇ ἐπεμβάσει τοῦ προφήτου ἢ τῶν Ἐπισκόπων. Ὡς βλέπει δὲ ὁ ἀναγνώστης ὑπὸ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Θεοῦ ἐκμεταλλεύονται τὴν ἀμάθειαν καὶ εὐπιστίαν ὑπὲρ τῆς λαγνείας. Ἀποστρέφωμεν τὰ βλέμματα ἐκ τοῦ θλιβεροῦ τούτου θεάματος.

Τὰ τέκνα βοίθουσιν ἐν τῇ Salt-lake-City. Βλέπει τις ἐξ̄ αὐτῶν πανταχοῦ, εἶνε δὲ καὶ γνώρισμα τῆς πόλεως ταύτης, καθὼς καὶ ὄλων τῶν ὑπὸ τῶν Μορμόνων κατοικουμένων μερῶν. Συντηροῦνται καλῶς, εἰσὶν εὐσχήμως ἐνδεδυμένα καὶ ἅπαντα φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα. Ἀλλὰ τὰ περισότερα ἐξ̄ ὧσαν εἶδον μοι ἐφάνησαν λεπτοφυῆ, εἰ μὴ οὐχὶ καχεκτικά. Ἡ οἰκιακὴ αὐθεντία ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς αὐθεντίας τοῦ προφήτου. Οἱ πατέρες μόλις γινώσκουσι τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων των. Ὁ πρόεδρος ἔχει τεσσαράκοντα ὀκτῶ μὴ ὑπολογιζομένων τῶν τεθνεώτων. Ὁ τελευταῖος αὐτοῦ παῖς εἶνε πέντε μηνῶν! Ἡμέραν τινὰ ὁ προφήτης περιεπάτει εἰς τὰς ὀδοὺς, ῥῆξις δὲ τις μεταξὺ δύο ἀγιοπαιδῶν ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν του. Ἐπεμβῆκεν ἀμέσως ἐφαρμάζων διὰ τῆς ῥάβδου του αὐστηρὸν μάθημα ἐπὶ τῆς ῥάχους ἐνὸς τῶν μικρῶν φωνασκόντων, μεθ' ἃ ἠρώτησεν αὐτόν: « Τίτος εἶσαι υἱός; » τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίθη: « Εἶμαι παιδί τοῦ προφήτου ». Ὅντως δὲ ἦτον ἐν τῶν τεσσαράκοντα ὀκτῶ.

Ἐὰν οἰανδήποτε ἐποψῆν καὶ ἐὰν ἐξετάσῃ τις καὶ ἐνταῦθα τὴν πολυγαμίαν, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ συναντήσῃ σπέρματα καταστροφῆς, κατὰ πρῶτον μὲν λόγον διὰ τὴν οἰκογένειαν, κατὰ δεύτερον δὲ διὰ τὴν κοινωνίαν. Ἀλλὰ τὰ πρῶτα θύματα εἰσὶν αἱ γυναῖκες. Ὅσας εἶδον, εἶχον ἅπασαι τὴν ὄψιν ἀλγεινὴν καὶ περοβισμένην. Ἐντὸς τῶν οἰκῶν αὐτῶν δὲν κατέχουσι τὴν εἰς τὴν σύζυγον ὀφειλομένην θέσιν. Οἱ ἄνδρες ἀποφύγουσι τοῦ νὰ ὀμιλῶσι περὶ αὐτῶν καὶ νὰ τὰς ἐμφανίζωσιν ἐνώπιον τῶν ξένων. Θὰ ἔλεγε τις ὅτι αἰσχύνονται δι' αὐτάς, ἢ μᾶλλον δι' ἑαυτούς. Αἱ σύντροφοι τοῦ Ἀραβὸς ἢ τοῦ Τούρκου οὐδέποτε ἐγνώρισαν τὴν ὑψηλὴν σφαιρὰν, ἣν ὁ Χριστιανισμὸς κατέκτησεν ὑπὲρ τῆς γυναικός. Ἀλλ' αἱ δυστυχεῖς Μορμόνοι κατέβησαν ἐκ τῆς θέσεως, ἣν ἀρτίως κατεῖχον. Εἰσὶν ἐκπεφυλισμέναι, καὶ ὁ ἐκφυλισμὸς οὗτος ἀναγινώσκεται εἰς

τάς μελαγχολικὰς καὶ μαραμένας ὄψεις των. Ὁ προφήτης ἀπολαύει τιμῶν πλέον ἢ βασιλικῶν, καθόσον θεωρεῖται, ἐὰν δὲν λατρεύηται, ὡς θεότης. Μικρὸν πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου, εἶχε συμπληρώσει τὸ ἔβδομηκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἔλαβεν ἐν τῇ κυψέλῃ αὐτοῦ τὰ συγχαρητήρια τῶν ἀποστόλων, τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν προσβυτέρων. Εἷς ἐξ αὐτῶν προσφώνων αὐτῷ τῷ ἀπένευμε τὸν τίτλον τοῦ ἡγεμόνος. «Θέλετε ζῆσει, προσέθηκεν, ὅπως ἴδῃτε τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς θὰ ἔλθωσιν ἐναυθὰ ἵνα σᾶς ζητήσωσι συμβουλὴν». Ἡ ἐπίσημος ἐφημερίς ἔσπευσε νὰ δημοσιεύσῃ τὴν προσφώνησιν ταύτην.

Τὴν Κυριακὴν ὁ προφήτης κηρύττει ἐνίοτε εἰς τὸν ναόν. Κατὰ τὰς δημοθύμους μαρτυρίας, ἃς ἠδυνήθη νὰ συλλέξω, αἱ ὀμιλίαι αὗται εἰσὶ κράμα ἀσυναρτήτων τεμαχίων εἰλημμένων ἐκ τῆς βίβλου, καταγγελίαι καὶ μισηταὶ εἰσηγήσεις, προσωπικότητες, φράσεις παχειαὶ καὶ χυδαῖαι. Τὸ ὕφος αὐτοῦ εἶνε βάνουσον ἐνίοτε δὲ ὑβριστικὸν καὶ πάντοτε φέρει τὴν σφραγίδα τῆς παχυλωτέρας ἀμαθείας. Οὐδὲν ἴχνος φυσικῆς εὐγλωττίας ἐν αὐτῷ. Ἀπὸ τίνος χρόνου ὁ προφήτης ἐκλέγων κατὰ προτίμησιν τὴν πολυγαμίαν ὡς θέμα τῶν ὀμιλιῶν αὐτοῦ, ἀπεκρίνετο ἐμμέσως εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ ἀμερικανικοῦ τύπου, ὅστις κατὰ τοῦτο τυγχάνει ἢ πιστὴ ἢ ἡγῶ τῆς δημοσίας γνώμης ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις.

Προσποιοῦμενος ὅτι ἀσπάζεται τὴν ἀνεξιθρησκείαν, ἤνοιξε τὰς πύλας τοῦ ναοῦ εἰς τοὺς ἱεροκήρυκας ὄλων τῶν θρησκείων καὶ αἰρέσεων. Ἰσχυρῶς τις ἀνήκων εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν ἐκκλησίαν ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς ἀδείας ταύτης καὶ εἰσήλθε περιβεβλημένος μανδύαν. Μετὰ τοῦτον ὁ προφήτης περιτυλιχθεὶς ἐντὸς σινδῶνος ἀνέβη τὸ βῆμα ἐν μέσῳ τῶν γελῶτων τῆς δημηγύρεως καὶ ἀπήγγειλεν ἀστείον λόγον, δι' οὗ ἠθέλησε νὰ παρωδήσῃ βαυναύσως τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀγγλικανοῦ ἱερέως ὀμιλίαν.

Ἐν κεφαλαίῳ ὁ ἀπολυτισμὸς ὁ ἀκρότατος ἀπολυτισμὸς, τυγχάνει προσωποποιημένος ἐν τῷ ἀρχηγῷ τοῦ νέου θρησκείματος. Οἱ ἐπίσκοποι τρέφουσι τὴν μεγαλειότησαν πίστιν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ προφήτου. Οὐδεμία λατρεία καθότι αἱ σύντομοι ὀμιλίαι τῆς Κυριακῆς, τὰ μερικὰ ἄσματα ἐν τῷ ναῷ δὲν εἶνε ἄξια τοῦ ὀνόματος τούτου. Ἐν γένει καθόσον ἀφορᾷ τὸν ὄχλον, οὐδεμία προκατάληψις, οὐδὲν θρησκευτικὸν αἰσθημα παρατηρεῖται ἢ μᾶλλον τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα συγκεντροῦνται ἐν τῇ φανατικῇ λατρείᾳ τοῦ προφήτου. Βλέπομεν τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν πίστιν ἀναγορευθεῖσας ὡς ὑπερτάτην ἀρχήν. Ἄλλ' ἐργασίαν ἀναγκαίως χειρωνακτικὴν καὶ ἀναγκαίως βεβιασμένην, φθάνουσαν εἰς τὸ ἔπακρον καθόσον ὀφείλει τις δι' αὐτῆς οὐ μόνον νὰ ζήσῃ ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποτίσῃ τὰ χρέη ἃ συνῆψε πρὸς τὸν Πρόεδρον·

αὐτὴ δὲ ἡ ὑπερβολικὴ ἐργασία ἐξηγεῖ τὴν ταχεῖαν καὶ θαυμαστὴν πρόοδον τῆς ἀποικίας· μονοπώλιον ὅπερ περιλαμβάνει τὰ πάντα (καὶ ἐκτείνεται εἰς ἅπαντας ἐξασκουμένον καὶ ἐκμεταλλεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προφήτου)· ἐπέμβασις τοῦ τελευταίου τούτου, ἐνεργουμένην εἴτε προσωπικῶς ὑπ' αὐτοῦ εἴτε διὰ μέσου τῶν ἐπισκόπων εἰς τὰς στενοτέρας οἰκογενειακὰς σχέσεις, εἰς ἰδιωτικὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις· καθ' ὅλας δὲ τὰς δυσκόλους καὶ κρίσιμους στιγμὰς καταφυγὴν εἰς τοὺς χρησμούς αὐτοῦ καὶ τελευταῖον τὴν πολυγαμίαν ἐκδηλουμένην ὡς καθήκον καὶ προνόμιον, καὶ ἐξασκουμένην πρὸ εἰκοσαετίας.

Τοιαύτη εἶνε ἡ οὐσία τοῦ Μορμονισμοῦ.

Ἐκ τίνος γαλλικοῦ συγγράμματος πραγματευομένου περὶ τῶν παραδόξων τῶν Παρισίων ἀποσπῶμεν τὸ ἐπόμενον τεμάχιον, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τινων περιεργωτάτων ἐπαγγελμάτων ἐν Παρισίοις ἀσκουμένων.

Σ. τ. Δ.

ΑΓΝΩΣΤΑ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ

ἐν Παρισίοις.

Κατασκευαστῆς σκωλήκων.

— Ἐργάζεται ὁ Σαλὲν ; ἠρώτησα.

— Ὡ ! Δὲν εἶνε βεβαίως ἐγγεγραμμένος εἰς τὰ βιβλία τοῦ Πτωχοκομείου, — τοῦτο θὰ ἦτο δυνεῖδος δι' ἄνδρα οἰκοῦντα ἐν ταῖς συνοικίαις τῶν ἐργατῶν. — Εἶνε ἄνθρωπος κερδίζων ἀνέτως τὰ πρὸς τὸ ζῆν εἶνε κατασκευαστῆς σκωλήκων.

Ἡ βιομηχανία αὕτη ἐφάνη ἡμῖν λίαν παράδοξος. Κατασκευαστῆς σκωλήκων ! Ἡ φαντασία ἡμῶν — τὸ δομολογοῦμεν — οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσῃ τοιοῦτο ἐπιτήδευμα. Ἴσως δὲν ἀντελήφθημεν καλῶς. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶνε ὅτι δὲν ἐνοήσαμεν ἐζητήσαμεν διασαφίσει.

— Κατασκευαστῆς σκωλήκων ! εἶπον ἐκπληκτος.

— Αὐτὸ, βεβαίως . . . Δὲν ἀγνοεῖτε τοὺς μικροὺς ἐκείνους σκώληκας τοὺς χρησιμεύοντας εἰς τὴν ἀλείαν . . .

— Κάλλιστα . . . ἀλλὰ πῶς τοὺς κατασκευάζει ; . . .

— Ἄ ! ἰδοῦ ἴσως ἡ τοιαύτη τέχνη εἶνε ὀλίγον ἀκάθαρτη, ἀλλὰ δι' αὐτῆς κερδίζει τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὑπάρχουν ἐν Παρισίοις πλειότεροι τῶν δισχιλιῶν ἀλείων, πολλοὶ μάγκαι καὶ οὐκ ὀλίγοι οἰκοκυραῖοι ἀλείουτες διὰ τῆς ὀρμῆς. Ὁ γέρω Σαλὲν ἐγνωρίσθη μετ' αὐτῶν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Κατασκευάζει δὲ σκώληκας χρησιμεύοντας αὐτοῖς ὡς δέλεαρ δι' ὄλον τὸ ἔτος. Πρὸς τοῦτο ἐνοικίασε τὸ ὑπερῶν τῆς οἰκίας, ἕνα πάλαι ποτὲ περιστερῶνα, ὅπου ἀποθηκεύει τὰ θνησιμαῖα τῶν κυνῶν καὶ τῶν αἰλούρων, ἅτινα προμηθεύεται ἐκ τῶν ῥακσοσυλλεκτῶν ὅταν ἀρχίσῃ ἡ ἀποσύνθεσις, οἱ σκώληκες προβαίνουσι. Τούτους δὲ συλλέγει ὁ γέρω Σαλὲν εἰς μικρὰ κουτία ἐκ λευκοσιδήρου, τὰ ὁποῖα ἐπώλει ἀκολού-